

На наш погляд, вищезазначена модель може найбільш органічно реалізуватись в інституційному форматі підприємницького університету в умовах переходу державної інноваційної політики України від ресурсної моделі економіки до інноваційної. Проте, цей сценарій висуває нові вимоги до галузі вищої освіти і науки і, у першу чергу, стосовно розбудови закладів вищої освіти за моделлю підприємницького університету при формуванні інноваційних екосистем, як в університетах, так і в регіонах, де вони знаходяться. Це означає необхідність формування підприємницьких та інноваційних університетів, які будуть активно продукувати науково-технологічні інновації в процесі комерціалізації створених ними нових знань. Така кардинальна трансформація університетського менеджменту пов'язана зі зміною концептуальної візії ролі та функцій сучасних закладів вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Єгоров, І. Ю., & Кіндзерський, Ю. В. (Ред.). (2023). *Оцінка інноваційного розвитку та структурні трансформації в економіці України*. ДУ «Ін-т економіки та прогнозування НАН України», Київ. <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/Otsinka-innovatsijnoho-rozvytku.pdf>
2. Геєць, В.М. (2024). Суперечності та перспективи економічного зростання на інноваційній основі в Україні. *Економіка України*, вип. 11 (756), 3-28.
3. Kistersky L., Zadoia A. (Eds.). *Transformation and Post-War Economic Recovery of Ukraine*. UK, Cambridge Scholars Publishing, 2024.
4. Кизим, М. О., Хаустова, В. Є., Решетняк, О. І., Юденко, Є. В. (2025). Аналіз резильєнтності економік України та країн світу у 2007–2023 роках. *БІЗНЕСІНФОРМ* № 7. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-7-51-64>
5. Бажал, Ю. (2024). Відновлення науково-інноваційного потенціалу України: від підприємницьких до інноваційних університетів. *Наукові записки НаУКМА Економічні науки*, 9(1) (2024), 3–9. DOI: 10.18523/2519-4739.2024.9.1.3-9
6. *Universities in the United States with the highest R&D expenditures in 2020*. (2021). Statista. <https://www.statista.com/statistics/696526/top-us-universities-for-rnd-expenditure/>
7. European Commission (2021). *Joint Cluster Initiatives (EUROCLUSTERS) for Europe's recovery*. European Innovation Council and SMEs Executive Agency (EISMEA). https://eisma.ec.europa.eu/funding-opportunities/calls-proposals/joint-cluster-initiatives-euroclusters-europes-recovery_en#documents
8. Mazzukato, M. (2021). *Mission Economy. A Moonshot Guide to Changing Capitalism*. Allen Lane. London.
9. Mazzucato, M. (2018). *Mission-oriented research & innovation in the European Union – A problem-solving approach to fuel innovation-led growth*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Tolulope Emmnauel Balogun

PhD student Department of Management Technologies
University of Economics and Law KROK

INNOVATIONS AS A FACTOR OF THE EUROPEAN AEROSPACE INDUSTRY COMPETITIVENESS

This abstract examines how geography, collaboration, and public policy interact to shape the competitiveness of the European aerospace industry. As one of Europe's most technologically advanced sectors, the aerospace industry is characterized by complex, fragmented supply chains and a constant demand for innovation. Its performance depends not only on localized expertise but also on the ability of firms and institutions to cooperate effectively across national borders.

Agglomeration economies play a central role in this dynamic. Major hubs such as Toulouse in France and Hamburg in Germany demonstrate how geographical concentration fosters

knowledge sharing, supports a skilled labor market, and enhances production efficiency. These clusters form the backbone of the European aerospace ecosystem. Yet, they are not isolated entities—they are linked through formal and informal networks such as the European Aerospace Cluster Partnership (EACP), which connects regional actors, encourages collaboration, and helps smaller firms participate in larger innovation projects.

Public institutions, particularly those operating at the European Union (EU) level, play a decisive role in shaping the direction of technological development. Initiatives such as Horizon Europe and Clean Aviation, along with broader EU industrial and environmental policies, guide research and investment toward long-term objectives like carbon neutrality and sustainable growth. The industry's continued global leadership depends on a carefully balanced governance system—one that links local industrial clusters with national strategies and EU-level frameworks. Together, these layers of governance create a coherent structure that strengthens competitiveness while advancing Europe's broader strategic goals.

Networks within the aerospace sector are both vertical, involving multi-tier supplier relationships, and horizontal, encompassing research partnerships and industrial consortia. Strong network ties reduce transaction costs, enable modular production, and facilitate rapid knowledge recombination. Research on cluster intermediation highlights the importance of organizations that connect small and medium-sized enterprises (SMEs) with larger contractors and research institutions. Institutional advantages further reinforce this ecosystem. These advantages stem from stable regulatory environments, coordinated public procurement, R&D funding, and the presence of supportive organizations such as technology centers and industrial associations. EU programs like *Horizon Europe* and *Clean Aviation*, along with national industrial strategies, shape investment incentives and set technological priorities. Institutional structures also influence the formation of collaborative projects—for instance, the Clean Aviation Joint Undertaking—and define long-term goals such as decarbonization and digitalization.

To analyze how these elements interact, the study adopts a configurational approach using Qualitative Comparative Analysis (QCA). This method identifies combinations of conditions that lead to specific outcomes, allowing researchers to explore complex causal relationships and recognize that multiple pathways may result in similar successes—a concept known as *equifinality*. Prior research applying QCA to European aerospace clusters has demonstrated that different configurations of agglomeration, intermediation, and institutional support can produce comparable innovation outcomes. The European aerospace industry exemplifies a high-technology sector that combines global competitiveness with deep specialization and strategic significance. This research investigates how agglomeration economies, inter-organizational networks, and institutional frameworks collectively shape innovation, productivity, and resilience across major European aerospace hubs. Institutions—understood as the formal rules, policies, and norms that guide behavior—play a crucial role in regional development. Theoretical perspectives such as Institutional Theory (North, 1990) and the Varieties of Capitalism framework (Hall & Soskice, 2001) highlight how national and regional institutions influence innovation systems, labor markets, and industrial policy.

In practice, the European aerospace sector benefits from strong multi-level institutional support. For example, Hamburg's aerospace cluster thrives through partnerships between the city-state government, Hamburg Aviation, and local universities. This collaboration ensures that regional innovation aligns with both national and European priorities. Rather than viewing agglomeration, networks, and institutions as separate dimensions, this study emphasizes their interdependence. The configurational perspective acknowledges that it is the combination of these elements—rather than any single factor—that drives competitiveness and innovation within the European aerospace industry.

One of the defining economic features of European aerospace agglomerations is high specialization coupled with labor market pooling. This is especially evident in Toulouse, Hamburg, and Turin, where the aerospace sector dominates local industry and shapes regional labor markets. High specialization fosters efficiency and expertise, while labor pooling ensures a steady exchange of skills and knowledge—further reinforcing the self-sustaining nature of these industrial clusters.

References:

- 1 Facts & Figures 2024: European aerospace & defense industries. <https://defence-industry.eu/asd-facts-figures-2024-european-aerospace-and-defence-industries-achieve-record-growth/Airbus>. (2025). Airbus Annual Report 2024.
- 2 European Commission. (2021). Transition Pathway for the Aerospace Ecosystem. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/document/download/b0ae5705-0e5f-4c4a-bbbb-26a79f32a104_en?filename=Transition%20Pathway%20_%20Aerospace%20Ecosystem%20_%20EN.pdf&prefLang=fr
- 3 Work programme and budget 2024–2025; Annual Activity Report 2024. Clean Aviation JU. (2024). <https://clean-aviation.eu/sites/default/files/2024-01/Work-Programme-and-Budget-2024-2025-December-2023.pdf>
- 4 Opportunities and challenges arising from European sustainable aviation fuel regulations: A case study approach <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2941198X25000296>

Безрука С. І.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
студентка МП-2 спеціальності «Економіка»

ІННОВАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ВИКЛЮЧЕННЯ

Постановка проблеми. Сучасний світ розвивається дуже швидкими темпами, чим сприяє зростанню розриву між країнами, містами та індивідами. Нерівність проявляється не лише в економічних показниках, а й у доступі до базових потреб, таких як медичне обслуговування, освіта, можливість працевлаштування, а також доступ до цифрових технологій. Глобальна економіка все більше орієнтується на знання та інновації, що робить критично важливим розвиток людського потенціалу та здатності суспільства адаптуватися до нових технологічних і соціальних викликів, водночас ті хто не забезпечений базовими потребами, опиняються поза межами цих процесів і стикаються з явищем соціального виключення. Згідно останніми даними Світового банку у 2025 році під загрозою бідності або соціальної ізоляції у світі перебуває 808 млн осіб, що становить 9,9% від усього населення світу. Це свідчить про необхідність врегулювання світової соціальної політики для забезпечення сталого розвитку усіх країн.

В Україні ситуація з рівнем бідності населення теж дуже складна. Ще до початку повномасштабного вторгнення український уряд в партнерстві з європейськими країнами впроваджував стратегії з подолання нерівності в суспільстві та забезпечення сталого розвитку. Однак повномасштабна війна значно погіршила ситуацію. Рівень бідності населення у 2025 році в порівнянні з 2021 роком зріс майже у 2 рази та становить 37%, разом з цим збільшився коефіцієнт нерівності доходів, або ж коефіцієнт Джині – 0,50. Це свідчить про посилення соціальної вразливості та появи нових груп людей, які опинились на межі соціального виключення. Незважаючи на те що воєнні дії все ще тривають і щодня несуть за собою непередбачувані негативні наслідки та ускладнюють запровадження системних рішень для боротьби з соціальною нерівністю та соціальним виключенням індивідів, вже зараз важливо шукати ефективні шляхи подолання цих явищ [1].

Основна частина. Поняття соціального виключення з'явилося на теренах дослідницьких праць відносно недавно, тому станом на зараз немає консенсусу щодо його трактування серед науковців. Найчастіше це явище визначають як часткове або повне виключення особи чи певної групи осіб із соціальної структури суспільства та суспільних процесів, наявність бар'єрів, які не дозволяють відігравати важливу роль цим індивідам у суспільстві. В розуміння категорії «соціальне виключення» та її оцінки науковці включають